

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	13
Rozdział I. Nieletni sprawcy oraz zjawisko demoralizacji i przestępczości nieletnich we współczesnej Polsce w świetle danych statystycznych	18
§ 1. Kategorie wiekowe sprawców czynów przestępczych wyróżnione w polskim prawie karnym – dorośli (w tym młodociani) oraz nieletni	18
§ 2. Skala i charakterystyka przestępczości nieletnich oraz jej formalna klasyfikacja	27
Rozdział II. Polski system prawny postępowania z nieletnimi dopuszczającymi się czynów zabronionych pod groźbą kary	60
§ 1. Postępowanie z nieletnimi w świetle uregulowań Ustawy z 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich	60
1. Cele postępowania z nieletnimi	61
2. Dyrektywa dobra nieletniego	63
3. Podstawy wszczęcia postępowania wobec nieletniego	64
a) przejawy demoralizacji	64
b) popełnienie czynu karalnego	66
c) środki oddziaływania wychowawczego	68

§ 2. Możliwość wyjątkowego pociągania nieletnich do odpowiedzialności karnej	70
1. Istota i cel kary kryminalnej	70
2. Podstawa prawna pociągania nieletnich do odpowiedzialności karnej przewidziana w art. 10 § 2 k.k.	75
1) zamach za życie Prezydenta RP (art. 134 k.k.)	86
2) zabójstwo z art. 148 § 1, 2 lub 3 k.k.	89
3) umyślne spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 156 § 1 i 3 k.k.)	93
4) umyślne spowodowanie niebezpieczeństwa powszechnego (art. 163 § 1 i 3 k.k.)	95
5) zamach terrorystyczny na statku wodnym lub powietrznym (art. 166 k.k.)	97
6) spowodowanie katastrofy w komunikacji (art. 173 § 1 lub 3 k.k.)	98
7) zbiorowe zgwałcenie lub zgwałcenie osoby poniżej 15 lat lub kazirodcze albo ze szczególnym okrucieństwem (art. 197 § 3 i 4 k.k.)	101
8) spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w wyniku czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego (art. 223 § 2 k.k.)	104
9) wzięcie lub przetrzymywanie zakładnika (art. 252 § 1 lub 2 k.k.)	110
10) rozbój (art. 280 k.k.)	112
§ 3. Możliwość karania nieletnich karami kryminalnymi przewidziana art. 94 u.p.n.	115
§ 4. Dyrektywy sądowego wymiaru kary kryminalnej wobec nieletnich	120

Rozdział III. Odbywanie kary pozbawienia wolności przez skazanych nieletnich	126
§ 1. Odbywanie kary pozbawienia wolności przez nieletnich razem z młodocianymi – charakterystyka grupy badawczej	126
1. Rozważania wstępne i problemy badawcze	126
2. Charakterystyka nieletnich jako jednej z grup osadzonych młodocianych	128
§ 2. System programowanego oddziaływania dla młodocianych stosowany wobec nieletnich odbywających karę pozbawienia wolności	135
1. Ewolucja systemu programowanego oddziaływania	135
2. Zakres oddziaływań penitencjarnych	139
§ 3. Zatrudnianie młodocianych odbywających karę pozbawienia wolności	164
§ 4. Nauczanie i doskonalenie zawodowe	172

§ 5. Działalność kulturalno-oświatowa skazanych	181
§ 6. Warunkowe przedterminowe zwolnienie	186
§ 7. Zatarcie skazania	215

Rozdział IV. Działania resocjalizacyjne podejmowane wobec nieletnich w zakładach karnych oraz zakładach poprawczych – próba porównania i oceny efektywności 224

§ 1. Oddziaływania resocjalizacyjne podejmowane wobec nieletnich w zakładach poprawczych	225
1. Charakterystyka Zakładu Poprawczego w Jerzmanicach-Zdroju	225
2. Profil wychowanków Zakładu	226
3. Misja wychowawcza Zakładu	228
4. Praca resocjalizacyjna Zakładu na przykładzie akt wychowanka	235
§ 2. Konsekwencje uwięzienia i możliwości oddziaływań resocjalizacyjnych w warunkach kary pozbawienia wolności	243
1. Skutki izolacji penitencjarnej dla rozwoju psychospołecznego osadzonych	243
2. Granice oddziaływania resocjalizacyjnego w warunkach izolacji penitencjarnej	251
§ 3. Zakład karny alternatywą dla wykonywania kary pozbawienia wolności wobec nieletnich w zakładach poprawczych	254

Rozdział V. Możliwości orzekania kary pozbawienia wolności wobec nieletnich w innych krajach oraz warunki i miejsce jej odbywania 274

§ 1. Zasady odpowiedzialności karnej nieletnich w Niemczech	274
§ 2. Austriacki system wymiaru i wykonania kary pozbawienia wolności wobec nieletnich	282
§ 3. Zasady pociągania nieletnich do odpowiedzialności karnej w Szwajcarii	285
§ 4. Postępowanie z nieletnimi w Republice Czeskiej	290
§ 5. Odpowiedzialność karna nieletnich na Węgrzech	297
§ 6. Zasady odpowiedzialności karnej nieletnich w Republice Włoskiej	299
§ 7. Postępowanie z nieletnimi sprawcami czynów karalnych w Hiszpanii	305
§ 8. System postępowania z nieletnimi w Finlandii	310

§ 9. Postępowanie z nieletnimi sprawcami czynów karalnych w Norwegii	313
§ 10. Szwedzki system postępowania z nieletnimi sprawcami czynów karalnych	314
§ 11. System postępowania z nieletnimi sprawcami czynów karalnych we Francji	317
§ 12. Zasady odpowiedzialności karnej nieletnich w Anglii i Walii	320

Rozdział VI. Orzekanie i wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec nieletnich w świetle zaleceń prawnomiędzynarodowych 326

§ 1. Konwencja o Prawach Dziecka	326
§ 2. Reguły Narodów Zjednoczonych dotyczące ochrony nieletnich pozbawionych wolności	330
§ 3. Wzorcowe Reguły Minimum Narodów Zjednoczonych dotyczące wymiaru sprawiedliwości wobec nieletnich – Reguły Bejjińskie	331
§ 4. Zalecenie Komitetu Ministrów w sprawie reakcji społecznych na przestępczość nieletnich	336
§ 5. Zalecenie Komitetu Ministrów dla państw członkowskich dotyczące nowych sposobów postępowania w kwestii przestępczości nieletnich oraz roli systemu wymiaru sprawiedliwości wobec nieletnich	339
§ 6. Zalecenie Komitetu Ministrów w sprawie Europejskich Reguł Więziennych	342
§ 7. Zalecenie Komitetu Ministrów w sprawie Zasad Europejskich dotyczących kar i środków alternatywnych stosowanych wobec sprawców nieletnich	344

Wnioski końcowe 350

Bibliografia 355

Spis wykresów 369

Spis tabel 370